

รายงาน
การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
ระดับปฐมวัย

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

กุมภาพันธ์ 2551

370.152

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 ร

รายงานการติดตามและประเมินผล
การจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย

กรุงเทพฯ : 2551

72 หน้า

ISBN 978-974-559-256-8

1.การศึกษาปฐมวัย 2.การประเมินผล

**รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
ระดับปฐมวัย**

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 49/2551

พิมพ์ครั้งที่ 1

กุมภาพันธ์ 2551

จำนวน

1,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2668-7123

โทรสาร 0-2243-7915

Website : <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์

บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด

265 ซอยประชาสงเคราะห์ 26

แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10320

โทร. 0-2692-0715

โทรสาร 0-2692-0715

Website : <http://www.phloenstudio.com>

คำนำ

เด็กปฐมวัยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จากผลการวิจัยพบว่า สมอองจะเติบโตสูงสุดในช่วงอายุ 0-6 ปี ฉะนั้น หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี และถูกต้องตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กก็จะสามารถ พัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญ กับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในระดับปฐมวัย ทั้งในส่วน ของการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเข้ามามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การจัดระบบ การศึกษาปฐมวัย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมุ่งเน้นการ พัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเต็มศักยภาพตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างโอกาสและศักยภาพในการเรียนรู้ให้สูงที่สุด

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลักในการ ประเมินผลการจัดการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานเรื่อง รายงานการ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยขึ้นเพื่อรายงาน ความก้าวหน้าของการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยรวมทั้งชี้ให้เห็นถึง ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนี้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทาง ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามหลักการและเป้าหมาย ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๐๑๕๑

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ค
บทสรุปผู้บริหาร	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1 หลักการและเหตุผล	1
2 วัตถุประสงค์	2
3 ขอบเขตการติดตามและประเมินผล	3
4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 วิธีการดำเนินงาน	5
1 การกำหนดกรอบแนวทางการติดตามและ ประเมินผลด้านการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	5
2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
3 การวิเคราะห์ข้อมูล	7
4 การตรวจสอบความถูกต้องของการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	8

**บทที่ 3 การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
ระดับปฐมวัย 9**

1 ความสำคัญและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	9
1.1 หน่วยงานที่จัดการ/จัดกระบวนการเรียนรู้ เด็กปฐมวัย	11
1.2 การจัดดูแลเด็กปฐมวัย 0-5 ปี	16
2 การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย	17
2.1 การจัดทำหลักสูตร/แนวทางการจัด ประสบการณ์ระดับปฐมวัย	18
2.2 วิธีการจัดการเรียนรู้	22
3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย	28

**บทที่ 4 สรุปผลและข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรค
และประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการ 45**

4.1 สรุปผลการติดตามและประเมิน	46
4.2 ปัญหาอุปสรรค	50
4.3 ประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการ	53

บรรณานุกรม 55

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนตามระดับ พัฒนาการนาภพ รวมระดับประเทศ จำแนก ตามเพศ ที่ตั้งโรงเรียนและขนาดโรงเรียน	3 1
2	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ จำแนกตามพัฒนาการ ด้านต่างๆ แยกเป็นสังกัด และประเภทของ โรงเรียน	3 1
3	ภาพรวมร้อยละของสถานศึกษาปฐมวัยที่มี ผลประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี	3 3
4	ภาพรวมร้อยละของสถานศึกษาปฐมวัยที่มี ผลประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี	3 7

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคนไทยที่มีคุณภาพ เนื่องจากมีผลต่อความเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยเฉพาะเด็กในวัยแรกเกิดจนถึง 5 ปี ซึ่งสถานที่พัฒนาเด็กปฐมวัยกำหนดให้จัดได้ในสถานศึกษา เช่น ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น โรงเรียน ศูนย์การเรียน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อทราบสถานภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ปัญหาอุปสรรคและประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากการติดตามประเมินผลพบว่าปัจจุบันการพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถดำเนินการได้หลากหลายทั้งในรูปของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนและศูนย์การเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน แต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายการจัดบุคลากรงบประมาณ รวมทั้งรูปแบบ วิธีการจัดที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาเด็กขาดความเป็นเอกภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การที่ยังขาดกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยทำได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร

การจัดบริการการดูแลเด็กปฐมวัย 0-5 ปี อาจจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และกลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี เด็กอายุ 0-3 ปี เป็นการจัดบริการในลักษณะการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กของรัฐและของเอกชน แต่เด็ก 0-3 ปี ส่วนใหญ่ จะได้รับการเลี้ยงดูโดยครอบครัว เด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดบริการเพื่อเตรียมความพร้อมในรูปแบบต่างๆ จากข้อมูลสถิติในปี 2547 พบว่าเด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการบริการจากสถานบริการ จำนวน 2,466,693 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 ของประชากรอายุ 3-5 ปี

สำหรับโอกาสการได้รับการศึกษาของเด็กอายุ 3-5 ปี ในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมามีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปีการศึกษา 2546 และ 2547 โดยลดลงจากปีการศึกษา 2545 และปี 2546 ร้อยละ 6 ทั้งสองปี ส่วนในปี 2547 และ 2548 มีอัตราการลดลงปีละร้อยละ 1 และร้อยละ 1.6 ตามลำดับ โอกาสการได้รับการศึกษาของเด็กวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาในแต่ละภาค จะมีความแตกต่างกันไป เด็กในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

สูงกว่าเด็กในภาคอื่น ส่วนเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีโอกาสเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่ำกว่าอัตรารวมของประเทศ โดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีโอกาสน้อยมากและน้อยกว่าอัตรารวมของภาคใต้

การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงอายุคือ สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กได้นำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ โดยปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็ก

จากผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาปฐมวัย ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยผลการประเมินเบื้องต้น สถานศึกษาจำนวน 8,276 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.14 มีระดับดีในภาพรวม และเมื่อพิจารณาในด้านหลักสูตร พบว่า

สถานศึกษาปฐมวัยมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีคุณภาพในระดับดี ร้อยละ 36.9

วิธีการจัดการเรียนรู้ได้แก่ปฐมวัยใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการบรรยาย การสาธิต การทดลอง บทบาทสมมุติ การให้เด็ก ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้จากต่างประเทศ มาเพื่อใช้ในการ พัฒนาเด็ก มีการจัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับสมองของเด็กปฐมวัย (Brain-based learning) และใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการในเรื่องสื่อ/สิ่งพิมพ์/การพัฒนาบุคลากร เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้มีการพัฒนาและออกแบบชุดกิจกรรม การเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้ง จัดทำแผนการสอนสำหรับครูอนุบาล จัดทำคู่มือเสริมสร้างไอคิว และอีคิวเด็ก สำหรับครูพี่เลี้ยง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสร้าง มาตรฐานเร่งด่วนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งการพัฒนาบุคลากร ทั้งก่อนประจำการและประจำการ (Pre-service training and on the job training) ให้มีความรู้และทักษะที่ก้าวหน้า ทันสมัย รวมทั้งการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่จะไปทำการฝึกอบรม (Training of the trainers) รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลาย มีคุณภาพ ราคาถูก เป็นสากล ทันสมัย และเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 943 ศูนย์

ในเรื่องคุณภาพของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการสมวัยในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญา โดยมีแนวโน้มของพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีเด็กอีกส่วนหนึ่งที่มีพัฒนาการล่าช้า นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่อยู่ในเขตเมืองมีพัฒนาการทุกด้านสูงกว่าเด็กที่อยู่ในนอกเขตเมือง เด็กหญิงมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กชาย เด็กที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันของพัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างสังกัดและประเภทการจัด

ผลการประเมินที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อเนื่อง คือการพัฒนาความสามารถเด็กปฐมวัย ด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ซึ่งมีเด็กปฐมวัยมีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 11.1 ในปี 2548 รวมทั้งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านที่ให้ความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งสถานศึกษาที่เด็กปฐมวัยมีคุณภาพระดับดีมีเพียงร้อยละ 18.2 และร้อยละ 28.1 ตามลำดับ

สำหรับผลการประเมินมาตรฐานครูและผู้บริหาร พบว่าในปี 2548 ครูผู้สอนควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในด้านนี้มีครูที่มีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 38.0 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับปรุงในเรื่องการจัดหลักสูตร

การศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีสื่อการเรียนรู้การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาที่จัดได้ดีมีคุณภาพระดับดีมีเพียงร้อยละ 36.9

ปัญหาอุปสรรคสำคัญที่พบจากการติดตามประเมินผล การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม หน่วยงานที่ดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางการจัดการศึกษา

ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยคือ พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดีและวิธีปฏิบัติตนกับลูกในทางที่ถูกต้องกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนายังขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ครูและผู้บริหารต้องปรับปรุงในด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม การจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย ยังขาดการนำมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสมไปใช้อย่างแพร่หลาย ขาดกระบวนการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง กระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร ปัจจุบันยังขาดการการฝึกอบรมทั้งก่อนประจำการและระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีเพียงพอทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

รวมทั้งผู้ปกครองสนใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา
ที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ทำให้ครูต้องรับผิดชอบนักเรียนมาก
ส่งผลต่อคุณภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอที่เป็นประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการจาก
การศึกษาได้แก่

- การจัดโครงการเสริมความรู้ความเข้าใจ ฝึกทักษะ
พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านวิธี
การเลี้ยงดูเด็ก ด้านจิตวิทยาพื้นฐานสำหรับเด็ก รวมทั้ง
จัดทำคู่มือแนวทางในการประเมินและสังเกตพัฒนาการของ
เด็กปฐมวัย

- การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถ
เด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมี
วิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
รวมถึงการปรับปรุงในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ
ปรับปรุงการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน

- การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อ และอุปกรณ์การเรียน
การสอนให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และ
ตรงตามจิตวิทยาพัฒนาการตามวัย รวมทั้งมีความพร้อมที่จะ
เรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพ

- การปรับปรุงการเรียนการสอน โดยผู้บริการสถานศึกษา
ควรพัฒนาครูผู้สอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปรับปรุง
การจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม มีสื่อการเรียนการสอนที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งปรับปรุงการจัดกิจกรรมและการเรียน

การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- การจัดทำมาตรฐานและหลักเกณฑ์การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มต่างๆ

- การเร่งรัดการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการผลิตครูและเตรียมบุคลากรในสถาบันผลิตครูทั้งก่อนประจำการและประจำการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

- การจัดให้มีการบูรณาการความร่วมมือเปลี่ยนผ่านของครอบครัว/สถานรับเลี้ยงเด็ก/อนุบาลศึกษา เพื่อความพร้อมในการพัฒนาเด็กตามวัย

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เจตนารมณ์สำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ โดยมุ่งหวังว่าจะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจะให้บรรลุเป้าหมายของการจัดศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งทุกหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดัน เพื่อให้เกิดผลใน

ทางปฏิบัติอันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังที่กำหนดไว้

การศึกษาในครั้งนี้ จะมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้ต้องการการอบรมเลี้ยงดูที่ดี การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน รวมถึงการเจริญเติบโตของร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง และสมวัย ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นคนไทยที่มีคุณภาพ ตามเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย แผน และประเมินผลการจัดการศึกษา ได้ประสานและส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระต่างๆ ดำเนินการเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งดำเนินการติดตาม ประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและมาตรการสำหรับแก้ปัญหาให้เกิดความถูกต้องเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ทราบสถานภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.2 เพื่อให้ทราบปัญหา อุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.3 เพื่อให้ทราบประเด็นที่ควรเร่งรัดในการดำเนินงาน
จัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

3. ขอบเขตการติดตามและประเมินผล

การดำเนินงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
ระดับปฐมวัย พิจารณาจากสาระบัญญัติตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. 2545)
โดยมีประเด็นการติดตามและประเมินผล 3 ประเด็นหลัก ได้แก่
(3.1) ความสำคัญและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (3.2) การจัด
การเรียนรู้ปฐมวัย (3.3) คุณภาพของเด็กปฐมวัย

บทที่ 1

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบสถานการณ์
การดำเนินงานของการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย หลังการ
ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

4.2 มีการนำผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผน
ยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในระยะต่อไป

4.3 เป็นการส่งเสริมให้มีการสร้างและพัฒนาระบบและ
เครือข่ายการติดตามประเมินผลทางการศึกษา โดยหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญร่วมกันให้ข้อมูล รวมทั้งพิจารณา
เนื้อหาสาระ เกณฑ์การประเมิน และผลการประเมิน ซึ่งเครือข่าย
ดังกล่าว จะพัฒนาไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบการติดตามและ
ประเมินผลทางด้านการศึกษาต่อไปในอนาคต

4.4 ทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติ
ที่ดีต่อการปฏิรูปการศึกษา มีความตระหนักในภาระหน้าที่ของตน
และพร้อมที่จะเป็นพลังสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

บทที่ 2

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาปฐมวัย เป็นการรวบรวมสังเคราะห์การดำเนินงานจากข้อมูลและเอกสาร อันเป็นผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

บทที่ 2

1. การกำหนดกรอบแนวทางการติดตามและประเมินผลด้านการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ดำเนินการ ดังนี้

1.1 นำสาระที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นแนวทางเพื่อกำหนดประเด็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

1.2 นำผลจากการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการกำหนดประเด็น เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการติดตามการดำเนินงาน

1.3 พิจารณากรอบแนวทางการติดตามและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีดังนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวทางการติดตามและ ประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานนโยบาย และหน่วยปฏิบัติ

2.2 รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและการประเมินเชิงลึกใน แต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นงานวิจัยและงานประเมินที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำ และหน่วยงานต่างๆ จัดทำขึ้น

2.3 รวบรวมข้อมูลจากการติดตามความเคลื่อนไหวใน สื่อและสิ่งพิมพ์ต่างๆ คือ รายงานประจำปี วารสารการศึกษา ข่าวการศึกษาจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

2.4 รวบรวมข้อมูลจากการประชุมต่างๆ ได้แก่ สรุปผล การประชุมคณะกรรมการ สรุปลงการประชุมคณะกรรมการ

กลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี รายงานการประชุม สภาการศึกษา รายงานการประชุมคณะทำงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดจากการ ติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา และ (ร่าง) นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ที่จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2.5 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และศึกษาดูงานจาก สถานที่จริงที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการ เรียนรู้ เช่น เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา โดยมีการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้แทนชุมชน ได้แก่ นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล (อบต.) ผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดย มุ่งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมถึงการ จัด หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ รูปแบบวิธีการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย เพื่อให้ทราบปัญหา อุปสรรคและประเด็นที่ควรเร่งรัด ในการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บ รวบรวมข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม/การ วางแผนการดำเนินงานในแต่ละประเด็นว่า มีการดำเนินงานใน เรื่องใดบ้าง กับข้อมูลในเชิงลึกที่ได้จากการวิจัย/ประเมินผล ที่มี ผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้นำมาวิเคราะห์และ เป็นพื้นฐานในการจัดทำรายงาน

4. การตรวจสอบความถูกต้องของการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

เพื่อให้การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย อย่างถูกต้องครบถ้วนและได้รับการนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงในวงกว้าง การติดตามและประเมินผลจึงเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายตั้งแต่การกำหนดกรอบ เกณฑ์การประเมิน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนข้อมูลที่เป็นการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งผลการวิจัยและการประเมินเชิงลึกในแต่ละประเด็น โดยมีการประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค จากการดำเนินงาน ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบในแต่ละประเด็นเป็นผู้ประสานเรื่องข้อมูลและยกวางรายงาน นอกจากนั้นยังมีการประชุมเพื่อพิจารณาร่างรายงาน โดยมีผู้บริหารระดับนโยบาย ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณารายงาน

บทที่ 3

ผลการติดตามและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย

1. ความสำคัญและสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อความเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยเฉพาะเด็กในวัยแรกเกิดจนถึง 5 ปี ซึ่งสถานที่พัฒนาเด็กปฐมวัย ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้จัดได้ในสถานศึกษาดังนี้

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ

(3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

กล่าวได้ว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถดำเนินการได้ในสถานที่ที่มีชื่อเรียกได้อย่างหลากหลาย ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยครอบคลุมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน มีด้วยกันหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงยุติธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น แต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายการจัดบุคลากร งบประมาณ รวมทั้งรูปแบบวิธีการจัดที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาเด็กขาดความเป็นเอกภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การที่ยังขาดกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยทำได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร (มาณี ไชยธีรานุกูลศิริ, 2543:7)

1.1 หน่วยงานที่จัดบริการ/จัดกระบวนการ เรียนรู้อะไรสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดบริการ/การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และเด็กอายุ 3-5 ปี ซึ่งหน่วยงานที่จัดประกอบด้วย

1) เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นการจัดบริการในลักษณะของการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ที่มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยหน่วยงานหลักได้แก่ กระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) มหาวิทยาลัยมหิดล กระทรวงกลาโหม (กรมสวัสดิการทหารเรือ กองทัพบก และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ) องค์กรเอกชน (มูลนิธิเด็ก มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม มูลนิธิดวงประทีป สหทัยมูลนิธิ โดยแต่ละหน่วยงานมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ; 24)

1.1) กระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) มุ่งให้การช่วยเหลือดูแลเด็กที่เกิดจากแม่ในระหว่างต้องโทษจำคุก ให้ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) จัดบริการในลักษณะการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ

1.3) กระทรวงสาธารณสุข

- *กรมอนามัย* มุ่งส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดูแลให้เด็กได้รับการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างถูกวิธี และได้รับโภชนาการที่ดี

- *กรมควบคุมโรคติดต่อ* ดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ โรคติดต่อเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก และโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนให้กับเด็กก่อนวัยเรียน

1.4) กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและ

คุ้มครองแรงงาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับสูงต่อไปอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการให้มีความเหมาะสม และสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนพัฒนาการเด็กในแต่ละระดับ มีการดำเนินงาน เช่น ศูนย์เด็กเล็กวิทยาเขตสตรีนอร์ราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์สววงคนิवास ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

1.5) มหาวิทยาลัยมหิดล โดยสถาบันแห่งชาติ

เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มุ่งพัฒนาศักยภาพโดยจัดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย และอนุบาลสาธิตเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็ก

1.6) กระทรวงกลาโหม กรมสวัสดิการทหารเรือ กองทัพบก และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
มุ่งช่วยเหลือข้าราชการในสังกัดในการดูแลเด็กช่วงที่พ่อแม่ไปทำงานนอกบ้าน และแบ่งเบาภาระข้าราชการหน่วยงานอื่นๆ และบุคคลภายนอกในการดูแลเด็กให้ได้รับการเลี้ยงดูและมีพัฒนาการให้สมวัย

1.7) มูลนิธิ

- *มูลนิธิเด็ก* มุ่งให้การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนยากไร้ขาดโอกาสทางสังคมทั้งในชุมชนเมืองและชนบท รวมทั้งหารูปแบบงานพัฒนาเด็ก เยาวชน ครอบครัว โดยฝึกการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก และร่วมประสานขยายเครือข่ายงานพัฒนาเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน

- *มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม* มุ่งให้การช่วยเหลือเด็กอ่อนในสลัมให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องในขณะที่พ่อแม่ออกไปประกอบอาชีพ หรือพ่อแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้

- *มูลนิธิดวงประทีป* ดำเนินการรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 ปี ถึง 6 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็ก อนุบาลดวงประทีป และสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลชุมชน โดยมุ่งให้เด็กปลอดภัยทุกโภชนาการ ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีรวมทั้งสงเคราะห์เด็กที่ครอบครัวประสบปัญหายากลำบากด้านทุนการศึกษาและอาหารกลางวัน

- *สหทัยมูลนิธิ* ให้การช่วยเหลือเด็กที่ครอบครัวประสบปัญหาไม่สามารถเลี้ยงดูได้เองทั้งชั่วคราว

และถาวร โดยการฝากเลี้ยงเด็กไว้ในครอบครัวอุปการะที่อาสา
มาเป็นครอบครัวทดแทนให้กับเด็ก

2) เด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดบริการเพื่อเตรียม
ความพร้อมให้แก่เด็กอยู่ในรูปแบบต่างๆ กัน 3 รูปแบบได้แก่

- ศูนย์เด็ก, ศูนย์พัฒนาเด็ก รับเด็กอายุ 2-6 ปี

- ชั้นเด็กเล็ก 1 ปีก่อนประถมศึกษา

- ชั้นอนุบาล อนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3

หน่วยงานที่ดำเนินงานได้แก่

2.1) กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม
และสติปัญญา ซึ่งรวมถึงเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีความพิการ
ผู้ยากไร้ที่อยู่ห่างไกลและเด็กปกติ โดยประสานงานกับทุก
หน่วยงานที่จัดการศึกษา

- สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมการศึกษาเอกชน ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาสำหรับ
เด็กก่อนประถมศึกษาให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ดำเนินงานโดยโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย
ต่างๆ เป็นการจัดในรูปแบบชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาล 3 ปี

2.2) กระทรวงมหาดไทย

โดยสำนักประสาน
และพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น มุ่งพัฒนาและเตรียม
ความพร้อมเด็กก่อนประถมศึกษาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์

สังคม มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มีความพร้อมก่อนเข้าเรียนใน
ระดับประถมศึกษา

2.3) กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานการศึกษา
สำนักอนามัย และสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร มีการจัด
หลายรูปแบบ คือ มีทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในรูปของ
ชั้นอนุบาล 2 ปี ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการจัด
บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันโดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
การให้ภูมิคุ้มกันโรค รวมทั้ง การพัฒนาเด็กอายุ 2-6 ปี ที่เป็น
กลุ่มด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน

บทที่ 3

**2.4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรีย** โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา
สังคม รู้จักรักในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม
ก่อนเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับโดยจัดทำในลักษณะของ
ศูนย์พัฒนาเด็กในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

**2.5) กระทรวงการพัฒนาสังคม และความ
มั่นคงของมนุษย์** กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มุ่งส่งเสริม
และพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อใน
ระดับสูงอย่างมีคุณภาพ

2.6) กระทรวงกลาโหม มุ่งเตรียมความพร้อม
ให้เด็กก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ โดยจัดในรูปศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก/สถานพัฒนาเด็กของกองทัพบก กองทัพอากาศและ
กองทัพเรือ

1.2 การจัดการดูแลเด็กปฐมวัย 0-5 ปี

การจัดการดูแลเด็กปฐมวัย มีการจัดการดูใน 3 รูปแบบ คือ 1) ศูนย์เด็กเล็กหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก 2) ชั้นเด็กเล็ก 1 ปี และ 3) ชั้นอนุบาล 3-5 ปี โดยในปี 2547 มีเด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 5,842,069 คน เป็นเด็กอายุ 0-3 ปี จำนวน 2,850,937 คน และเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 2,991,132 คน โดยเด็กอายุ 0-3 ปี ส่วนใหญ่จะได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาโดยครอบครัว เด็กอายุ 3-5 ปี ส่วนใหญ่จะเข้ารับบริการการศึกษา ซึ่งในปี 2547 เด็กอายุ 3-5 ปี เข้ารับบริการจากสถานศึกษาจำนวน 2,466,693 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 ของประชากรอายุ 3-5 ปี

จากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในเรื่องโอกาสการได้รับการศึกษาของเด็กอายุ 3-5 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย, 2550; 11-14) ซึ่งครอบคลุมการศึกษาชั้นอนุบาลรวมทั้งชั้นเด็กเล็กในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมามีพบว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในสถานศึกษารวมทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษา ในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมามีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีการศึกษา 2546 และ 2547 โดยลดลงจากปีการศึกษา 2545 และปี 2546 ร้อยละ 6 ทั้งสองปี ส่วนในปี 2547 และ 2548 มีอัตราการลดลงปีละร้อยละ 1 และร้อยละ 1.6 ตามลำดับ นอกจากนี้โอกาสการได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา (Net enrolment rate) จะเป็นร้อยละ 53.8 ในปีการศึกษา 2548

เมื่อพิจารณาโอกาสการได้รับการศึกษาของเด็กวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาในแต่ละภาค จะมีความแตกต่างกันไป โดยเด็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสูงกว่าเด็กในภาคอื่น รองลงมาคือเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาต่ำกว่าอัตรารวมของประเทศ โดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีโอกาสน้อยมากและน้อยกว่าอัตรารวมของภาคได้

เมื่อจำแนกเป็นรายจังหวัดพบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กจังหวัดต่างๆ มีความแตกต่างกันมาก กลุ่มจังหวัดที่มีอัตราสูงสุดคือกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี นครปฐม สมุทรสงครามและลำปาง ตามลำดับ โดยกลุ่มจังหวัดดังกล่าวมีอัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสูงกว่าร้อยละ 65 ส่วนจังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่ำสุด 5 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ นครพนม ตาก สุรินทร์ และหนองบัวลำภู ซึ่งมีอัตราการเข้าเรียนที่ต่ำกว่าร้อยละ 45

2. การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนี้ถึง

ความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการพัฒนาผู้เรียนโดยองค์รวม ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียน

2.1 การจัดทำหลักสูตร/แนวทางการจัด ประสบการณ์ระดับปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาเด็กให้ถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานเดียวกัน โดยมีปรัชญาการศึกษาปฐมวัยกำหนดไว้ว่า "การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม" (กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช, 2546:3) โดยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้แบ่งช่วงอายุเด็กเป็น 2 ช่วงอายุคือ

- **สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี** จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์

การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคลมีจุดหมายในการพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
2. ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
3. มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
4. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
6. สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
7. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

โดยกำหนดแนวทางในการนำหลักสูตรปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

✦ การจัดทำสาระของหลักสูตร ต้องระบุมความสามารถหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น นำไปกำหนดสาระการเรียนรู้อย่างกว้างๆ โดยให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และจัดทำแผนการจัดประสบการณ์พร้อมสื่อการเรียนรู้

✦ การจัดประสบการณ์ต้องยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม

✦ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ต้องมีบรรยากาศที่อบอุ่นคล้ายบ้านหรือครอบครัว มีความปลอดภัย และมีการจัดสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็ก

การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา พบว่า กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดฝึกอบรมผู้เลี้ยงดูเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครองในสังกัดให้มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการตามวัยของเด็กเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัย เช่น

- โครงการโรงเรียนพ่อแม่ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมป้องกันแก่เด็กและครอบครัว การเตรียมตัวสำหรับพ่อแม่ในคลินิกฝากครรภ์และคลินิกเด็กดี ของสถานบริการสาธารณสุข

- โครงการอบรมผู้ดูแลเด็ก โดย กศน. จัดการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรู้พื้นฐานในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง และผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนทางไกล

- โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในเด็ก 2-3 ปี สกศ. ได้ทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลและพัฒนาเป็นนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในเด็ก 2-3 ปี โดยผ่านครอบครัวและสถานรับเลี้ยงเด็ก

การดำเนินการดังกล่าว มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนและหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้มี
การเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพมาตรฐาน

- **สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี** เป็นการจัดการศึกษา
ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับ
การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล และกำหนดมาตรฐาน
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้
อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี
การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ
ความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ
ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

บทที่ 3

10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหา
ได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะใน
การแสวงหาความรู้

จากผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา
ปฐมวัย ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยผลการประเมิน
เบื้องต้น สถานศึกษาจำนวน 8,276 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.14
จากสถานศึกษาทั่วประเทศมีผลการประเมินคุณภาพระดับดีใน
ภาพรวม และเมื่อพิจารณาในด้านหลักสูตร พบว่า สถานศึกษา
ปฐมวัยมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน
การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีคุณภาพในระดับดีร้อยละ 36.9

2.2 วิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยใช้วิธีการที่หลากหลาย
ทั้งการบรรยาย การสาธิต การทดลอง บทบาทสมมุติ การให้เด็ก
ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษานวัตกรรม
การจัดการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้จากต่างประเทศ มาใช้
ดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มอนเตสซอรี ไฮสโคป เรกจิโอ
เอมีเลีย วอลดอร์ฟ Project Approach และ Whole
language เป็นต้น โดยได้นำแนวคิดมาปรับใช้ในบริบทที่
เหมาะสมกับสังคมไทย สถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน

โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนศูนย์เด็ก
ในความดูแลของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้ร่วมกันพัฒนาและนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ มาใช้
ดำเนินการพัฒนาเด็ก ซึ่งมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย
(Brain-based learning) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ
ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้เป็นแนวทาง
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย

2) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยี ได้พัฒนาและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นต้นแบบ
ให้ครูสามารถนำไปทำกิจกรรม เพื่อปลูกฝังความรักที่จะเรียนรู้
วิทยาศาสตร์แต่เยาว์วัย

3) กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้จัดทำ
คู่มือเสริมสร้างไอคิวและอีคิวเด็ก สำหรับครูพี่เลี้ยง ศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ประกอบด้วยคู่มือทั้งหมด 5 เล่ม เพื่อใช้เป็นคู่มือใน
การเสริมสร้างไอคิวและอีคิวสำหรับเด็กของพ่อแม่ สำหรับครู
โรงเรียนอนุบาล สำหรับครู/พี่เลี้ยงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล และคู่มือวิทยากร

4) กระทรวงศึกษาธิการได้มีมาตรการเร่งด่วน
ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยคาดหวังว่าจะให้เด็กปฐมวัยทุกคน

ได้รับการพัฒนาที่ดี เรียนรู้อย่างมีความสุขเติบโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ มาตรการเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร และสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรทั้งก่อนประจำการและประจำการ (Pre-service training and on the job training) ให้มีความรู้และทักษะที่ก้าวหน้าทันสมัย รวมทั้งการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่จะไปทำการฝึกอบรม (Training of the trainers) นอกจากนี้ในปีการศึกษา 2548 ได้จัดตั้งและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 943 ศูนย์ โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นศูนย์ปฐมวัยต้นแบบอำเภอละ 1 โรงเรียน เพื่อให้เด็กปฐมวัยในชนบทได้รับการพัฒนาทัดเทียมกับเด็กปฐมวัยในเมือง

ผลการสำรวจในโครงการการสำรวจสถานการณ์เด็กในประเทศไทย ปี 2548-2549 ซึ่งสำรวจเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และเตรียมตัวก่อนที่จะเข้าโรงเรียนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในกิจกรรมต่างๆ คือ

- การอ่านหนังสือ/การดูสมุดภาพร่วมกับเด็ก
- การเล่นนิทานให้เด็กฟัง
- การร้องเพลงร่วมกับเด็ก/ร้องเพลงกล่อมเด็ก
- การพาเด็กออกนอกบ้าน/บริเวณบ้าน/สนาม/รอบๆ บ้าน

- การเล่นกับเด็ก ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เช่น การเรียกชื่อสิ่งของ นับเลข วาดรูป เป็นต้น

ผลการสำรวจ พบว่า

(1) เด็กร้อยละ 78.6 ได้รับการสนับสนุนและดูแลจากสมาชิกในครัวเรือน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเตรียมตัวก่อนเข้าโรงเรียนอย่างน้อย 4 กิจกรรม

(2) ค่าเฉลี่ยของจำนวนกิจกรรมที่สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วม与孩子ประมาณ 4.8 กิจกรรม

(3) พ่อ มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และการเตรียมตัวก่อนเข้าโรงเรียนอย่างน้อย 1 กิจกรรม

(4) เด็กร้อยละ 57.5 ได้ทำกิจกรรมร่วมกับพ่อในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

(5) ค่าเฉลี่ยของจำนวนกิจกรรมที่พ่อมีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับลูกมีเพียง 2.2 กิจกรรม

(6) มีเด็กร้อยละ 33.9 ไม่ได้อยู่ร่วมกับบิดา

(7) การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิกในครัวเรือนของเด็กชายและเด็กหญิงใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 78.3 และร้อยละ 79.0 ตามลำดับ)

(8) การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับพ่อของเด็กชายสูงกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 58.9 และ 56.1 ตามลำดับ)

(9) เด็กในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับพ่อมากกว่าเขตนอกเทศบาล (ร้อยละ 65.5 และ 54.3 ตามลำดับ)

(10) พิจารณาตามภาคภูมิศาสตร์ พบว่ามีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยในระหว่างภาคต่างๆ ในด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเตรียมตัวก่อนเข้าโรงเรียนของสมาชิกในครัวเรือน คือประมาณ ร้อยละ 78-81 แต่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด สำหรับสัดส่วนของพ่อที่เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเตรียมตัวก่อนเข้าโรงเรียนของเด็ก โดยพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ่อมีส่วนร่วมทำกิจกรรมน้อยที่สุดร้อยละ 43.6 ของเด็กทั้งหมด รองลงมา คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 57.5 ขณะที่ภาคใต้พ่อมีส่วนร่วมทำกิจกรรมมากกว่าภาคอื่นๆ คือร้อยละ 74.2 ทั้งนี้ อาจเกิดจากเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ได้อยู่กับพ่อมากที่สุด ถึงร้อยละ 47.3 ในขณะที่ภาคอื่นๆ มีเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อน้อยกว่า คือ ภาคเหนือมีเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อ รองลงมา เท่ากับร้อยละ 35.0 และภาคใต้มีเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อ ต่ำสุด เท่ากับร้อยละ 16.0 ในด้านระบบการศึกษาของพ่อก็เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทำกิจกรรมกับเด็กด้วย โดยพบว่า กลุ่มเด็กที่พ่อไม่มีการศึกษาพ่อจะร่วมทำกิจกรรมด้วย น้อยกว่ากลุ่มเด็กที่พ่อมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และกลุ่มเด็กพ่อที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป (ร้อยละ 77.4 ร้อยละ 81.0 และร้อยละ 84.8 ตามลำดับ)

(11) การมีหนังสือสำหรับเด็ก มีครัวเรือนร้อยละ 68.3 ของครัวเรือนที่มีเด็กอาศัยอยู่ในครัวเรือน มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม และมีเด็กร้อยละ 42.6 ของเด็กอายุ 0-59

เดือน อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่มขึ้นไป โดยเฉลี่ยในแต่ละครัวเรือนที่มีเด็ก มีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กโดยเฉลี่ยประมาณ 7 เล่ม และมีหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉลี่ยประมาณ 2 เล่ม เด็กในครัวเรือนในเขตเทศบาล จะมีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือ และหนังสือสำหรับเด็กมากกว่าเด็กในครัวเรือนนอกเขตเทศบาล คือ ร้อยละ 72.6 และ ร้อยละ 66.6 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะครอบครัวในเขตเมืองมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวในชนบท จึงมีเงินซื้อหาหนังสือมาไว้อ่านและสนับสนุนให้เด็กอ่าน/ดูหนังสือมากกว่า กลุ่มอายุของเด็กก็เกี่ยวข้องกับกรมีหนังสือสำหรับเด็กด้วย โดยพบว่า กลุ่มเด็กอายุ 24-59 เดือน มีหนังสือสำหรับเด็ก ร้อยละ 51.7 ขณะที่ครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 0-23 เดือน มีหนังสือสำหรับเด็ก ร้อยละ 28.8 ซึ่งน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะเด็กเล็กๆ พ่อ แม่ อาจจะทำให้ลูกเล่นของเล่นอื่นๆ มากกว่าการดูหนังสือ

(12) ของเล่นเด็ก การมีของเล่นเด็กก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ในการสำรวจสถานการณ์เด็กไทย ครั้งนี้ได้แบ่งของเล่นออกเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ (1) ของเล่นที่เป็นสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ขาม จาน ถ้วย หม้อ ฯลฯ (2) ของเล่นที่เป็นสิ่งของนอกบ้าน เช่น กิ่งไม้ หิน สัตว์ เปลือกหอย หรือใบไม้ ซึ่งไม่ต้องซื้อหามา (3) ของเล่นที่ทำขึ้นเองให้แก่เด็ก เช่น ตุ๊กตา รถ และ (4) ของเล่นที่ซื้อหา/ได้มาจากนอกบ้าน ผลการสำรวจ พบว่า มีเด็กร้อยละ 31.1

ของกลุ่มเด็กอายุ 0-59 เดือน มีของเล่นอย่างน้อย 3 ประเภทให้เล่น ในขณะที่ยังมีเด็กที่ไม่มีของเล่นเลย ประมาณ ร้อยละ 8.4 โดยของเล่นจากร้านค้ามีมากที่สุด คือ ร้อยละ 77.3 ส่วนของเล่นชนิดอื่นๆ มีประมาณร้อยละ 32-39 ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะสังคมไทยในปัจจุบัน พ่อแม่มักจะไม่มีเวลาจัดหา หรือ จัดทำของเล่นให้เด็กเอง แต่จะใช้วิธีซื้อจากร้านค้ามาให้ เด็กเล่นเพื่อความสะดวก เด็กชายและเด็กหญิงมีของเล่น อย่างน้อย 3 ประเภทเกือบเท่ากัน คือร้อยละ 30.0 และร้อยละ 32.2 ตามลำดับ เด็กในครัวเรือนนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 27.5) มีของเล่นอย่างน้อย 3 ประเภทน้อยกว่าเด็กในครัวเรือนในเขต เทศบาล (ร้อยละ 32.5) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กอายุ 24-59 เดือน มีของเล่นอย่างน้อย 3 ประเภทสูงกว่าเด็กอายุ 0-23 เดือน (ร้อยละ 37.4 และร้อยละ 21.5 ตามลำดับ) แสดงว่าพ่อแม่ ของเด็กไทย มักจะจัดหาของเล่นให้เด็กโตมากกว่าเด็กเล็ก หรือ เด็กโตกว่า ก็สามารถหาของเล่นได้เองมากกว่าเด็กเล็ก

3. คุณภาพของเด็กปฐมวัย

จากการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ทุกหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้และมีพัฒนาการที่ สมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งผลการดำเนินงานที่ปรากฏ เป็นคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในช่วงที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบัน

3.1 ปี 2542 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ร่วมกับสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการวิจัยพัฒนาการและการเจริญเติบโตเด็กปฐมวัยอายุ 1 ปี และ 4 ปี จำนวน 3,096 คน ใน 4 ภาค 9 จังหวัด โดยใช้แบบทดสอบพัฒนาการ Denver II พบว่าพัฒนาการรวมทุกด้านของเด็กปฐมวัยปกติ (Normal) ร้อยละ 71.69 ส่วนอีกร้อยละ 28.31 สงสัยล่าช้า (Suspect)

3.2 ปี 2544 รศ. พญ. ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะดำเนินโครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย ใน 4 ภาค 16 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ทำการศึกษาในเด็กอายุ 12-35 เดือน จำนวน 1,571 คน ประเมินโดยใช้แบบทดสอบพัฒนาการ Capute Scales พบว่าเด็กมีพัฒนาสมวัยร้อยละ 79.3 ค่อนข้างช้าและช้ารวมกันร้อยละ 20.6

3.3 ปี 2546 กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้สำรวจสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยในเด็กอายุ 15-18 เดือน จำนวน 3,226 คน เด็กอายุ 19-24 เดือน จำนวน 3,298 คน และเด็กอายุ 48-58 เดือน จำนวน 3,676 คน โดยสุ่มจากเด็กที่รับบริการในคลินิกเด็กดีจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชน ในพื้นที่ 75 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ใช้แบบประเมินพัฒนาการซึ่งจัดทำขึ้นโดยเทียบเคียงกับแบบประเมิน Denver II พบว่ากลุ่มอายุ 15-18 เดือน มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 71.7 กลุ่มอายุ 19-24 เดือน และ 48-54 เดือน มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 86.7 และ 81.1

ตามลำดับ โดยมีพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกกลุ่มอายุมีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 79.9 ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายในแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 9 ที่กำหนดให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 80 (ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารเพื่อประสานนโยบายการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2549 จัดโดยคณะกรรมการโครงการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข)

3.4 ปี 2547 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงานผลการประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ปีการศึกษา 2547 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และปีการศึกษา 2547 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต เขตละ 12 โรงเรียนๆ ละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 12,600 คน โดยแบ่งเป็น

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 10 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เป็นศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 1 โรงเรียนและโรงเรียนทั่วไป 9 โรงเรียน

- สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เขตพื้นที่การศึกษาละ 2 โรง

ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ นักเรียนตามระดับพัฒนาการใน
ภาพรวมระดับประเทศจำแนกตามเพศ ที่ตั้งโรงเรียน
และขนาดโรงเรียน

พัฒนาการ	%	ร้อยละ นักเรียน ตามระดับ พัฒนาการ			เพศ		ที่ตั้ง โรงเรียน			ขนาด โรงเรียน	
		3	2	1	ชาย	หญิง	ในเมือง	นอกเมือง	เล็ก	กลาง	ใหญ่
ร่างกาย	92.33	88	12	0	91.66	92.99	93.33	91.33	90.99	92.33	93.33
อารมณ์ - จิตใจ	93.66	83	17	0	92.66	94.33	94.33	92.99	92.33	93.66	94.33
สังคม	93.00	86	14	0	91.66	93.99	93.66	92.33	91.99	92.99	93.99
สติปัญญา	89.66	74	26	0	88.60	90.33	90.66	88.66	88.33	89.66	90.33

บทที่ 3

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ จำแนกตามพัฒนาการด้านต่างๆ
แยกเป็นสังกัด และประเภทของโรงเรียน

พัฒนาการ	สังกัด		ประเภทของโรงเรียน		
	สพฐ.	สช.	ต้นแบบ สพฐ.	ทั่วไป สพฐ.	สช.
ร่างกาย	92.00	93.33	93.67	91.67	93.33
อารมณ์ - จิตใจ	93.33	94.00	94.67	93.33	93.67
สังคม	93.00	93.00	94.33	92.67	93.00
สติปัญญา	89.33	89.67	91.33	89.00	89.67

ผลการประเมินพบว่า

3.4.1) ภาพรวม พัฒนาการด้านร่างกาย ด้าน อารมณ์จิตใจ ด้านสังคม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 92.33, 93.66 และ 93.00 ตามลำดับ ซึ่งมีผลการประเมินระดับสูง ส่วนด้าน สถิติปัญญามีผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่นๆ เล็กน้อย คือ มีคะแนน เฉลี่ยร้อยละ 89.66

3.4.2) เพศ เพศหญิงมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน สูงกว่าเพศชาย

3.4.3) ที่ตั้ง นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ตั้งในเมือง (ในเขตเทศบาล ในเขตอำเภอเมือง) มีพัฒนาการทุกด้านสูงกว่า นักเรียนที่อยู่โรงเรียนเขตนอกเมือง

3.4.4) ขนาดโรงเรียน นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน ขนาดใหญ่ มีพัฒนาการทุกด้านสูงกว่าขนาดกลาง และขนาดเล็ก เรียงตามลำดับ

3.4.5) ลिंगกัต นักเรียนลึงกัต สข. มีพัฒนาการ สูงกว่าลึงกัต สพฐ. เกือบทุกด้าน ยกเว้นพัฒนาการด้านสังคมที่มี ผลประเมินเท่ากัน คือ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.50

3.4.6) ประเภทโรงเรียน นักเรียนที่อยู่ในศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ ลึงกัต สพฐ. มีพัฒนาการทุกด้านสูงกว่าลึงกัต สข. และสูงกว่าโรงเรียนทั่วไปของ สพฐ.

3.4.7) เขตพื้นที่การศึกษา นักเรียนที่มีผลประเมิน พัฒนาการทุกด้านอยู่ในระดับดี มีจำนวน 8 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ (1) เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 (2) เขตพื้นที่ การศึกษา สุโขทัยเขต 2 (3) เขตพื้นที่การศึกษายโสธรเขต 2

(4) เขตพื้นที่การศึกษามุทราพรการเขต 1 (5) เขตพื้นที่การศึกษายุบลราชธานีเขต 1 (6) เขตพื้นที่การศึกษามุทราพรเขต 1 (7) เขตพื้นที่การศึกษามุทราพรนคร (8) เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 4

3.5 ปี 2548 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้รายงานผลการประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 8,276 แห่ง แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมร้อยละของสถานศึกษาปฐมวัยที่มีผลประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี

บทที่ 3

มาตรฐานปฐมวัย	ร้อยละ
ด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน	
มาตรฐานผู้เรียนดี : คนดี	
1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	84.5
มาตรฐานผู้เรียนดี : ความสามารถ	
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	11.1
5. ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	18.2
6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	28.1
9. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	69.2

มาตรฐานปฐมวัย	ร้อยละ
มาตรฐานผู้เรียนดี : มีความสุข	
10. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	95.4
12. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	71.3
มาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน	
มาตรฐานครู : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	
22. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	38.0
มาตรฐานครู : เพียงพอ	
24. ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ	61.3
ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน	
มาตรฐานผู้บริหาร : การบริหาร	
13. สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	63.5
14. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	79.8
มาตรฐานผู้บริหาร : การบริหาร	
20. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร	83.6
มาตรฐานผู้บริหาร : วิชาการ	
18. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	40.7
25. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	36.9
รวมจำนวนสถานศึกษา	8,276

จากตารางที่ 3 มีผลการประเมินมีดังนี้

3.5.1 ด้านผู้เรียน

1) *มาตรฐานผู้เรียนเป็นคนดี* ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณภาพระดับดี ร้อยละ 84.5

2) *มาตรฐานผู้เรียนมีความสามารถ* มีผลการประเมินดังนี้

(1) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 69.2

(2) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 28.1

(3) ผู้เรียนมีความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 18.2

(4) ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 11.1

3) *มาตรฐานผู้เรียนมีความสุข* มีผลการประเมินดังนี้

(1) ผู้เรียนมีอุปนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 95.4

(2) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและมีลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 71.3

3.5.2 *มาตรฐานครู* ผลการประเมินคุณภาพ
มาตรฐานระดับดี ได้แก่

1) *มาตรฐานครู* : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ ตามมาตรฐาน 22 พบว่า ครูมีความสามารถในการจัด
การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
มีคุณภาพพระดัดดีเพียงร้อยละ 38.0

2) *มาตรฐานครู* : เพียงพอ ตามมาตรฐาน 24
ด้านความเพียงพอของครูผู้สอน ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถ
ตรงกับงานที่รับผิดชอบ พบว่า มีคุณภาพพระดัดดี ร้อยละ 61.3

3.5.3 *ด้านผู้บริหาร/สถานศึกษา* ผลการ
ประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี ได้แก่

1) *มาตรฐานผู้บริหาร* : การบริหาร สำหรับด้าน
การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐาน 20
การมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร พบว่า
มีคุณภาพพระดัดดี ร้อยละ 83.6 ตามมาตรฐาน 14 ในด้าน
คุณภาพของสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือ
กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ร้อยละ 79.8 ตามมาตรฐาน
13 ด้านการจัดองค์การ/โครงสร้างและการบริหารอย่างเป็นระบบ
ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา พบว่า มีคุณภาพพระดัดดี
ร้อยละ 63.5

2) *มาตรฐานผู้บริหาร* : วิชาการ ตามมาตรฐาน
18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน
โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีคุณภาพพระดัดดี ร้อยละ 40.7

สำหรับด้านการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามมาตรฐาน 25 มีคุณภาพระดับดี ร้อยละ 36.9

3.6 ปี 2549 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้รายงานผลการประเมินเบื้องต้น เกี่ยวกับคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 555 แห่ง แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภาพรวมร้อยละของสถานศึกษาปฐมวัยที่มี ผลประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี

บทที่ 3

มาตรฐานปฐมวัย	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน		
มาตรฐานผู้เรียนดี : คนดี		
1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	42.34	51.71
มาตรฐานผู้เรียนดี : ความสามารถ		
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	41.62	22.34
5. ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	48.65	34.77
6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	46.85	29.37
9. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	46.85	42.34
มาตรฐานผู้เรียนดี : มีความสุข		
10. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	39.46	56.40

มาตรฐานปฐมวัย	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน		
12. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	41.62	53.87
มาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน		
มาตรฐานครู : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
22. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	24.86	46.85
มาตรฐานครู : เพียงพอ		
24. ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีครูเพียงพอ	33.51	49.73
ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน		
มาตรฐานผู้บริหาร : การบริหาร		
13. สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	45.05	44.68
14. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	36.22	61.08
มาตรฐานผู้บริหาร : การบริหาร		
20. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร	37.48	58.02
มาตรฐานผู้บริหาร : วิชาการ		
18. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	42.16	38.20
25. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	35.32	41.44
รวมจำนวนสถานศึกษา	555	แห่ง

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินมีดังนี้

3.6.1. มาตรฐานด้านผู้เรียน

1) มาตรฐานผู้เรียนเป็นคนดี ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณภาพพระดับดี ร้อยละ 42.34 ดีมาร้อยละ 51.71 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 94.05

2) มาตรฐานผู้เรียนมีความสามารถ มีผลการประเมินดังนี้

(1) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพพระดับดี ร้อยละ 46.85 ดีมาก ร้อยละ 42.34 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 89.19

(2) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพระดับ 46.85 ดีมาก ร้อยละ 29.37 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 76.22

(3) ผู้เรียนมีความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีคุณภาพพระดับดี 48.65 ดีมาก ร้อยละ 34.77 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 83.42

(4) ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีคุณภาพพระดับดีร้อยละ 41.62 ดีมาก ร้อยละ 22.34 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 63.96

3) มาตรฐานผู้เรียนมีความสุข มีผลการประเมินดังนี้

(1) ผู้เรียนมีอุปนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต ที่ดี มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 39.46 ดีมาก ร้อยละ 56.40 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 95.86

(2) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและมีลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 41.62 ดีมาก ร้อยละ 53.87 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 95.49

3.6.2 ด้านครู ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี ได้แก่

1) มาตรฐานครู : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามมาตรฐาน 22 พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 24.86 ดีมาก ร้อยละ 46.85 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 71.71

2) มาตรฐานครู : เพียงพอ ตามมาตรฐาน 24 ด้านความเพียงพอของครูผู้สอน ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ พบว่า มีคุณภาพระดับดีร้อยละ 33.51 ดีมาก ร้อยละ 49.73 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 83.24

3.6.3 ด้านผู้บริหาร/สถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานระดับดี ได้แก่

1) มาตรฐานผู้บริหาร : การบริหาร สำหรับด้านการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐาน 20

การมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร พบว่า มีคุณภาพพระดัตร์ร้อยละ 37.48 ดีมาก ร้อยละ 58.02 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 95.50 ตามมาตรฐาน 14 ในด้านคุณภาพของสถานศึกษาที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีคุณภาพพระดัตร์ร้อยละ 36.22 ดีมาก ร้อยละ 61.08 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 97.30 ตามมาตรฐาน 13 ด้านการจัดองค์การ/โครงสร้างและการบริหาร อย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา พบว่า มีคุณภาพพระดัตร์ร้อยละ 45.05 ดีมาก ร้อยละ 44.68 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 89.73

บทที่ 3

2) มาตรฐานผู้บริหาร : วิชาการ ตามมาตรฐาน 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีคุณภาพพระดัตร์ร้อยละ 42.16 ดีมาก ร้อยละ 38.20 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 80.36 สำหรับด้านการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามมาตรฐาน 25 มีคุณภาพพระดัตร์ร้อยละ 35.32 ดีมาก ร้อยละ 41.44 หรือระดับดีขึ้นไปร้อยละ 76.76

จากการศึกษาคุณภาพของเด็กปฐมวัย ของหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นไป พบว่าเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาต่อเนื่องดังข้อมูล

- ปี 2542 - พัฒนาการรวมทุกด้านของเด็กปฐมวัยปกติร้อยละ 71.69
- ปี 2544 - เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 79.3
- ปี 2546 - เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 79.9
- ปี 2547 - เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 92.33
- มีพัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.66
 - มีพัฒนาการด้านสังคม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.00
 - มีพัฒนาการด้านสติปัญญา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.66
- ปี 2548 - เด็กปฐมวัยมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ระดับดีร้อยละ 84.5
- มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ระดับดีร้อยละ 69.2
 - มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ระดับดีร้อยละ 95.4
 - มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ระดับดีร้อยละ 63.5
- ปี 2549 - เด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานผู้เรียนระดับดีขึ้นไปอยู่ในเกณฑ์สูงทุกมาตรฐาน กล่าวคือ มีเด็ก

ปฐมวัยจำนวนถึงร้อยละ 63.96 – 95.86 มีมาตรฐาน
ด้านผู้เรียนระดับดีขึ้นไป ทั้งนี้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐาน
ด้านผู้เรียนสูงสุดในเรื่อง สุขนิสัย สุขภาพกายและ
สุขภาพจิตที่ดี รองลงมาในเรื่อง สุนทรียภาพและ
ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา และด้าน
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่วน
ความสามารถด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมี
วิจรรณญาณ การคิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรองและมี
วิสัยทัศน์ จะต่ำกว่าด้านอื่น

จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัย
ส่วนใหญ่มีพัฒนาการสมวัยในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้าน
อารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญา โดยมีแนวโน้มของ
พัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีเด็กอีกส่วนหนึ่งที่มีพัฒนาการล่าช้า
นอกจากนั้น ยังพบว่าเด็กที่อยู่ในเขตเมืองมีพัฒนาการทุกด้าน
สูงกว่าเด็กที่อยู่นอกเขตเมือง เด็กหญิงมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กชาย
เด็กที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่อยู่ใน
โรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันของ
พัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างสังกัดและประเภทการจัด

ผลการประเมินที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่
ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อเนื่องคือการพัฒนาความ
สามารถเด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมี
วิจรรณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
ซึ่งสถานศึกษาที่มีเด็กปฐมวัยคุณภาพพระดับดีเพียงร้อยละ 11.1

ในปี 2548 และยังคงด้อยกว่าด้านอื่นในปี 2549 รวมทั้งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านที่ให้มีความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งสถานศึกษาที่เด็กปฐมวัยมีคุณภาพพระบดีในปี 2548 ยังคงมีจำนวนน้อยคือร้อยละ 18.2 และร้อยละ 28.1 ตามลำดับ

สำหรับผลการประเมินมาตรฐานครูและผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ในฐานะผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อนื่องจากครอบครัว พบว่าในปี 2548 ครูผู้สอนควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในด้านนี้มีสถานศึกษาที่ครูมีคุณภาพพระบดีเพียงร้อยละ 38.0 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงในเรื่องการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาที่จัดได้ดีมีคุณภาพพระบดีมีเพียงร้อยละ 36.9 รวมทั้งในเรื่องการปรับปรุงการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่ามีคุณภาพดีเพียงร้อยละ 40.7 และข้อมูลในปี 2549 จากการประเมินเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ยืนยันว่าเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงให้สูงขึ้น เพราะเป็นมาตรฐานที่อยู่ในระดับดีขึ้นไป ต่ำกว่ามาตรฐานด้านอื่น

บทที่ 4

สรุปผลการติดตามและ ประเมิน ปัญหาอุปสรรค และประเด็นที่ควรเร่งรัด ดำเนินการ

บทที่ 4

การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย เป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสถานภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ รวมถึงประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการติดตามประเมินผลในประเด็นหลักของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและมาตรการสำหรับการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม

ขอบเขตของการดำเนินงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนี้ พิจารณาจากสาระบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 โดยมีประเด็นการติดตามประเมินผล 3 ประเด็นหลักคือ 1) ความสำคัญและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การจัดการเรียนรู้ปฐมวัย และ 3) คุณภาพของเด็กปฐมวัย

ลักษณะการดำเนินงานเป็นการประมวลและวิเคราะห์ ข้อมูลตามกรอบแนวทางการติดตามประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการประเมินเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และจากรายงานความเคลื่อนไหว การประชุม เอกสาร ประกอบการสัมมนา และยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย

4.1 สรุปผลการติดตามและประเมิน

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานของการพัฒนา ทั้งปวง เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบระยะยาว โดยเน้นครอบครัวเป็นแกนหลักของการพัฒนาและเป็นการพัฒนาที่เป็นช่วงสำคัญ ของชีวิตเด็ก

4.1.1 การศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดให้เด็ก ในวัยแรกเกิดถึง 5 ปี โดยจัดได้ใน 3 รูปแบบคือ 1) สถานพัฒนา เด็กปฐมวัย 2) โรงเรียน 3) ศูนย์การเรียนรู้

การจัดบริการ/จัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็ก ปฐมวัย จำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ

1) เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดบริการในลักษณะของ การเลี้ยงดูเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งภาครัฐและเอกชน

2) เด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดบริการเพื่อเตรียม ความพร้อมให้เด็กในรูปแบบต่างๆ 3 รูปแบบได้แก่ ศูนย์เด็ก/ ศูนย์พัฒนาเด็ก ชั้นเด็กเล็ก 1 ปีก่อนประถมศึกษา และชั้นอนุบาล

จำนวนเด็กปฐมวัยอายุ 0-3 ปี ส่วนใหญ่จะได้รับ การเลี้ยงดูโดยครอบครัว เด็กอายุ 3-5 ปี ส่วนใหญ่จะเข้ารับ บริการการศึกษา จากข้อมูลสถิติในปี 2547 เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับบริการการศึกษาร้อยละ 82.5 ของประชากรอายุ 3-5 ปี และลดลงเป็นร้อยละ 73.7 ในปี 2548 โดยประชากรใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับ ปฐมวัยสูงสุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโอกาสน้อยที่สุด ประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสน้อยกว่าโอกาส รวมของภาคใต้ จังหวัดที่มีโอกาสน้อยที่สุดคือจังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 4

4.1.2 การจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ในการ พัฒนาการเรียนรู้ปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นแนวทางจัด ประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้กำหนดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์สำหรับช่วงกลุ่มอายุต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ผลการประเมินคุณภาพ มาตรฐานของ สมศ. ในเรื่องหลักสูตรพบว่า สถานศึกษาปฐมวัย มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีคุณภาพระดับดีร้อยละ 36.9

วิธีการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้งการบรรยาย สาธิต ทดลอง บทบาทสมมติ ให้เด็กลงมือ ปฏิบัติเอง รวมทั้งมีนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้จาก ประสบการณ์จากต่างประเทศ เพื่อพัฒนาเด็กและแนวทางจัดการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย หน่วยงานต่างๆ ที่

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้จัดทำสื่อ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมคู่มือเสริมสร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งพัฒนาครู บุคลากรที่จะไปทำหน้าที่พัฒนาเด็กต่อเนื่อง

4.1.3 คุณภาพเด็กปฐมวัย จากการทำเนิงานที่ผ่านมา ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้และมีพัฒนาการที่สมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย

ผลการดำเนินงานที่ปรากฏเป็นคุณภาพของเด็กปฐมวัยในช่วงที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่า คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยโดยรวม อยู่ในระดับที่รัฐควรให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งด้านของโรงเรียนหรือสถานรับเลี้ยงและด้านครู เนื่องจากยังมีสถานศึกษาและครูในระดับปฐมวัยจำนวนมากไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ในส่วนของพัฒนาการด้านต่างๆ ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าในช่วงแรกของการปฏิรูปการศึกษา พัฒนาการของเด็กในวัยนี้ อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง แต่เมื่อทุกฝ่ายให้ความสำคัญ ด้วยการให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณมากขึ้น ประกอบกับเด็กในวัยนี้ยังอยู่ในการดูแลของพ่อแม่ จึงช่วยให้ผลด้านพัฒนาการของนักเรียนดีขึ้น แต่กระนั้นยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 มีพัฒนาการไม่สมวัย หรือมีพัฒนาการล่าช้ากว่านักเรียนกลุ่มอื่น ซึ่งได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางที่ตั้งอยู่นอกเขตเมือง ผลการประเมินคุณภาพเด็กปฐมวัยที่บ่งชี้ว่าเด็กปฐมวัยควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขต่อเนื่ง คือ การพัฒนาความสามารถเด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์

คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และ มีวิสัยทัศน์ รวมทั้งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในด้านที่ให้ความรู้ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ด้วยตัวเอง สำหรับ ครูผู้สอนควรพิจารณาปรับปรุงในเรื่อง การสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงในเรื่อง การจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งในเรื่องการปรับปรุงการจัด กิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญในเรื่องของผู้สอนที่ควรคัดเลือกผู้มีความรู้ หากไม่จบการศึกษาด้านปฐมวัยมาโดยตรง ก็ควรได้รับการอบรม เพิ่มพูนความรู้และทักษะก่อน มีใจรักในงานปฐมวัย ต้องไม่มอบ ภาระงานปฐมวัยให้ครูที่ใกล้เกษียณอายุ มีสุขภาพไม่แข็งแรง เมื่อมีการส่งมอบให้ท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาตลอดจน สถานรับเลี้ยงเด็กระดับปฐมวัยรัฐควรส่งเสริมให้เขตพื้นที่และ สถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องนี้ได้เป็นหน่วยส่งเสริม พัฒนาการทางวิชาการต่อไป ในขณะที่เดียวกันรัฐควรให้ความสำคัญ และมีระบบสนับสนุนให้การศึกษาปฐมวัยของเอกชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการและทางการบริหาร เพื่อให้เป็น ทางเลือกคุณภาพอีกทางหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพเยาวชน ในระดับปฐมวัยซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา ในวัยต่อไป

บทที่ 4

4.2 ปัญหาอุปสรรค

จากทฤษฎีและองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กชี้ให้เห็นว่า โอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงปฐมวัย การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้ โดยสมองจะมีการเติบโตสูงสุดในช่วงอายุ 0-6 ปี ฉะนั้น หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดี และถูกต้องตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กก็จะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

ผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนรู้เด็กปฐมวัยในหลายลักษณะ กล่าวคือ

1) ผลวิจัยทางการแพทย์พบว่าเด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 (กว่า 9 แสนคน) มีพัฒนาการล่าช้า ไม่สมวัย เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม (หลักสูตร ปฐมวัย 2546 : ความนำ)

2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ทั้งภาครัฐและเอกชนมีไม่น้อยกว่า 8 กระทรวง 20 หน่วยงาน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

3) จากการสำรวจหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5 ปี) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาการทรวงศึกษาธิการ, ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เด็กปฐมวัย อายุ 0-5 ปี, 2548) พบปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้
ของเด็กปฐมวัยดังนี้

- พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดีและ
วิธีปฏิบัติตนกับลูกในทางที่ถูกต้อง พ่อแม่จำนวนมากไม่ให้ความสำคัญ
สำคัญในการดูแลลูกด้วยตนเอง และมีความเข้าใจผิดใน
การเลี้ยงดูลูก

- กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาซึ่งขาดคุณภาพ
โดยเฉพาะสำหรับการพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี ยังขาดคุณภาพใน
เรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก
โดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิด
จัดหลักสูตรที่ตายตัว ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ให้นั่งเงียบๆ
และเร่งสอนให้อ่าน เขียน คิดเลข เพื่อสอบเข้าชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 นอกจากนั้นเด็กปฐมวัยยังคงต้องได้รับการพัฒนาในด้าน
การวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และ
วิสัยทัศน์ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

- การจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย ยังขาดการนำ
มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสมไปใช้อย่างแพร่หลาย มาตรฐาน
การเลี้ยงดูเด็ก ตัวบ่งชี้คุณภาพการเลี้ยงดูเด็ก ระบบการให้
การรับรองคุณภาพ และยังไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐาน
อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง

- ขาดกระบวนการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง เช่น นักจิตวิทยาเด็ก ครู
ด้านการศึกษปฐมวัย และผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีความรู้ความสามารถ
ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

- กระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร
ปัจจุบันยังขาดการการฝึกอบรมทั้งก่อนประจำการและระหว่าง
ประจำการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีเพียงพอทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่จะ
ช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาพัฒนาตนเองได้
ตลอดเวลา

- การเรียนการสอนปฐมวัย ดำเนินการโดย
ปราศจากความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานโดยเฉพาะเรื่องสิทธิเด็ก ขาด
การนำองค์ความรู้มาปรับใช้ในการให้การศึกษาปฐมวัย และขาด
การกระตุ้นให้มีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ปฐมวัย

- ผู้บริหารจัดการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
ส่วนใหญ่ขาดความรู้เฉพาะทาง ในการจะนำมาพัฒนาการจัดการ
ปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังขาดการบูรณาการ
การพัฒนาปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านการศึกษา สุขภาพ
ความปลอดภัย ความมั่นคงทางสังคม สวัสดิการ ฯลฯ

4) จากผลการประเมินของ สมศ. พบว่า ครูและ
ผู้บริหารมีมาตรฐานคุณภาพ ระดับดีที่อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง
ในด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้ง
การจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม และสื่อการเรียนการสอน
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

5) ค่านิยมทางสังคมที่ผู้ปกครองสนใจส่งบุตรหลาน
เข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ทำให้ครูต้อง
รับผิดชอบนักเรียนมาก (40-50 คน) ส่งผลต่อคุณภาพของ
การพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.3 ประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการ

1) จัดโครงการเสริมความรู้ความเข้าใจ ฝึกทักษะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านวิธีการเลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งด้านจิตวิทยาพื้นฐานสำหรับเด็ก รวมทั้งจัดทำคู่มือแนวทางในการประเมินและสังเกตพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2) ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถเด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ รวมถึงการปรับปรุงในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปรับปรุงการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน

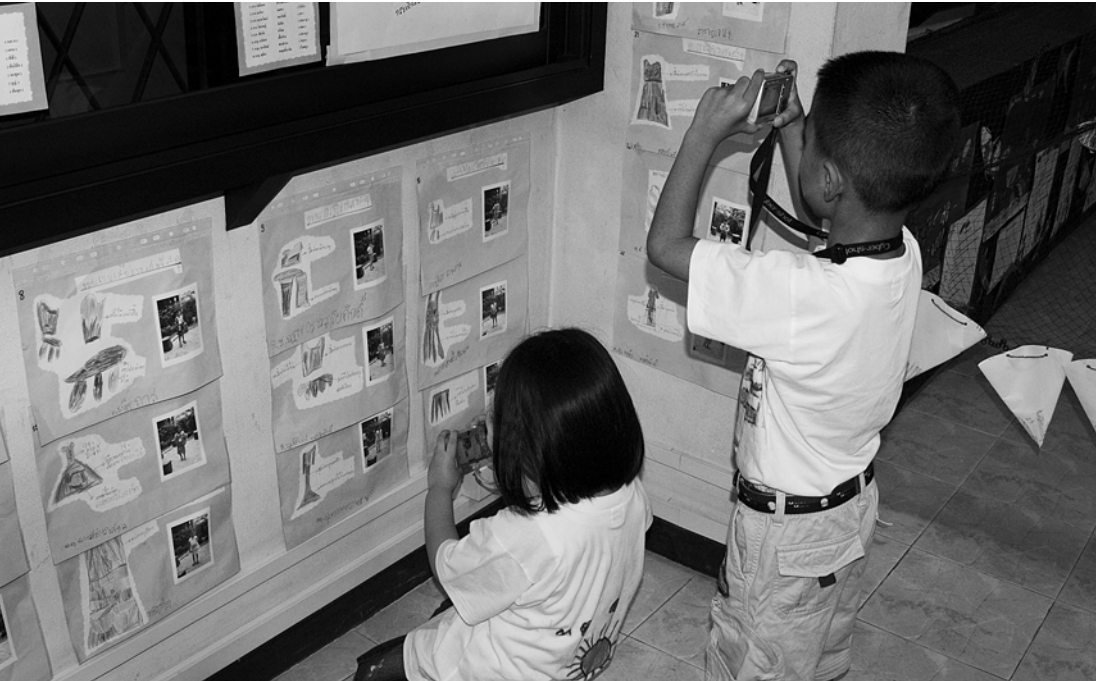
3) จัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และตรงตามจิตวิทยาพัฒนาการตามวัย รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพ

4) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับปรุงการเรียนการสอน โดยพัฒนาครูผู้สอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปรับปรุงการจัดหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งปรับปรุงการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5) จัดทำมาตรฐานและหลักเกณฑ์การพัฒนาการเรียนรู้อันของเด็กปฐมวัยจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มต่างๆ

6) เร่งรัดการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการผลิตครูและเตรียมบุคลากรในสถาบันผลิตครูทั้งก่อนประจำการและประจำการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

7) จัดให้มีการบูรณาการความร่วมมือเปลี่ยนผ่านของครอบครัว/สถานรับเลี้ยงเด็ก/อนุบาลศึกษา เพื่อความพร้อมในการพัฒนาเด็กตามวัย

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [http : www. Dsd w. go.th/ statistic/pdf/research-17.pdf](http://www.Dsdw.go.th/statistic/pdf/research-17.pdf). กรกฎาคม 2549

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข **พัฒนาอย่างไรให้เด็กไทยฉลาด** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ พัฒนาสติปัญญาเด็กไทยครั้งที่ 3 ประจำปี 2549 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ วันที่ 19-20 กรกฎาคม 2549 โดยกรมสุขภาพจิต สถาบันราชานุกูล สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ สถาบันพัฒนาการเด็ก รามนครินทร์ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ 2549.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข **เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารเพื่อประสานนโยบายการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย** วันที่ 29 มีนาคม 2549. จัดโดย คณะกรรมการโครงการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย (2549) กระทรวงศึกษาธิการ, **6 เดือน แห่งการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษารวมพลังปัญญา** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2549.

มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ **การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย : บทบาท
ของสถานเลี้ยงดูเด็ก** ชุดโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนา
สถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย สนับสนุนโดยสถาบันวิจัย
ระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. 2543

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวง
ศึกษาธิการ, **การพัฒนาเด็กปฐมวัย 0-5 ปี** (เอกสาร
อัดสำเนา). ธันวาคม, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี.

นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี)

พ.ศ.2546-2550. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน
กราฟฟิค จก.,2546

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (เอกสาร

อัดสำเนา). พฤษภาคม, 2548.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้า

การปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุด

ปีงบประมาณ 2548 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท 21

เซ็นจูรี่จำกัด. 2549.

สำนักพัฒนามาตรฐานและประกันคุณภาพภายใน สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง
ศึกษาธิการ ,สรุปผลการประเมินรอบสอง จากข้อมูล
การประเมินของ สมศ. ระหว่างปี 2549-2550 ของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรกฎาคม, 2550.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **รายงานผล
การประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่จบหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ปีการศึกษา 2547.**

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช

เลขาธิการสภาการศึกษา

นางสุรางค์ โพธิ์พฤษภาวรงค์

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

นางอุมาพร หล่อสมฤดี

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

รศ.ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางเพ็ญจันทร์ นครินทร์

หัวหน้ากลุ่มประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ผู้จัดทำรายงาน

นางสาวทัศนีย์ ชุ่มชื่นดี

นักวิชาการการศึกษา 6 ว